ZAMONAVIY AMERIKA NASRIDA FOLKLOR MOTIVLARINING PSIXOLOGIK TALQINI

Raximova Nigoraxon Obidjonovna
Is’hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti,
Xalqaro hamkorlik bo‘limi boshlig‘i
nrakhimova83@gmail.com

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.23881946

Annotatsiya. Maqolada zamonaviy Amerika nasrida folklor motivlarining qahramon ruhiyati, madaniy xotira va shaxsiy tajribani ifodalashdagi badiiy vazifalari tahlil qilinadi. Motivlar takrori, ramziy detallar va hikoyalash usullari asosida folklor unsurlarining yangi psixologik ma’no kasb etishi yoritiladi.

Kalit so‘zlar: folklor motivi, psixologizm, madaniy xotira, Amerika nasri, poetika, ramz, hikoyalash, shaxsiy tajriba

Abstract. The article explores the artistic functions of folklore motifs in representations of character psychology and memory in contemporary American fiction. Comparative and motif-based analysis shows how traditional images acquire new psychological meanings.

Keywords: folklore motif, psychological representation, cultural memory, contemporary American fiction, poetics, symbolic imagery, narrative strategy.

Аннотация. В статье исследуются художественные функции фольклорных мотивов в изображении психологии персонажей и памяти в современной американской прозе. Сравнительный и мотивный анализ позволяет раскрыть психологическое переосмысление традиционных образов.

Ключевые слова: фольклорный мотив, психологизм, культурная память, современная американская проза, поэтика, символический образ, нарративная стратегия.

Kirish

Folklor motivi zamonaviy badiiy matnda tayyor ma’no emas, balki qahramon tajribasini tushuntirishga xizmat qiluvchi o‘zgaruvchan shakldir. Toni Morrisonning “Beloved” romani hamda Kelly Linkning “Stone Animals” hikoyasi turli estetik usullar yordamida xotira, xavotir va oilaviy aloqalarni folkloriy tasavvur bilan bog‘laydi.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. Folklor motivi zamonaviy badiiy matnda tayyor ma’no emas, balki qahramon tajribasini tushuntirishga xizmat qiluvchi o‘zgaruvchan shakldir.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. Folklor motivi zamonaviy badiiy matnda tayyor ma’no emas, balki qahramon tajribasini tushuntirishga xizmat qiluvchi o‘zgaruvchan shakldir.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. Folklor motivi zamonaviy badiiy matnda tayyor ma’no emas, balki qahramon tajribasini tushuntirishga xizmat qiluvchi o‘zgaruvchan shakldir. [1].

Nazariy yondashuv

Folklorni faqat qadimiy syujetlar majmui sifatida ko‘rish zamonaviy asarning poetik murakkabligini cheklaydi. Proppning funksional yondashuvi motivning syujetdagi o‘rnini aniqlashga yordam beradi; biroq ruhiy ziddiyatni o‘rganishda hikoyachi nuqtayi nazari, obrazning takrorlanishi va sukut ham hisobga olinishi kerak.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. Folklorni faqat qadimiy syujetlar majmui sifatida ko‘rish zamonaviy asarning poetik murakkabligini cheklaydi.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. Folklorni faqat qadimiy syujetlar majmui sifatida ko‘rish zamonaviy asarning poetik murakkabligini cheklaydi.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. Folklorni faqat qadimiy syujetlar majmui sifatida ko‘rish zamonaviy asarning poetik murakkabligini cheklaydi.

Xotiraning badiiy mexanizmi

“Beloved”da o‘tmish oddiy retrospektiv bayon orqali emas, kundalik hayotga qayta-qayta aralashadigan tajriba sifatida ko‘rsatiladi. Shu bois folkloriy tasavvur qahramonning kechmish bilan muloqotini tashkil qiladi. Ruhiy holatni birgina timsolga tenglashtirish o‘rniga, turli ovozlar orasidagi ziddiyatga e’tibor berish muhim.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. “Beloved”da o‘tmish oddiy retrospektiv bayon orqali emas, kundalik hayotga qayta-qayta aralashadigan tajriba sifatida ko‘rsatiladi.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. “Beloved”da o‘tmish oddiy retrospektiv bayon orqali emas, kundalik hayotga qayta-qayta aralashadigan tajriba sifatida ko‘rsatiladi.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. “Beloved”da o‘tmish oddiy retrospektiv bayon orqali emas, kundalik hayotga qayta-qayta aralashadigan tajriba sifatida ko‘rsatiladi.

“Stone Animals” hikoyasida yangi uyga ko‘chish barqarorlik va farovonlik umidini uyg‘otadi. Biroq oddiy buyumlarning g‘alati tus olishi uyga nisbatan ishonchni yemiradi. Ertakdagi sehrli hududga xos noaniqlik bu yerda oilaviy munosabatlarning tarangligi bilan kesishadi.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. “Stone Animals” hikoyasida yangi uyga ko‘chish barqarorlik va farovonlik umidini uyg‘otadi.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan

yangi ma’noni solishtiradi. “Stone Animals” hikoyasida yangi uyga ko‘chish barqarorlik va farovonlik umidini uyg‘otadi.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. “Stone Animals” hikoyasida yangi uyga ko‘chish barqarorlik va farovonlik umidini uyg‘otadi.

Qiyosiy natijalar

Morrison matnida folkloriy xotira tarixiy tajribani qayta anglashning bir qismiga aylanadi; Linkda esa g‘ayrioddiylik bugungi kundalik muhitning ichki beqarorligini sezdiradi. Har ikki holatda ham fantastik belgi voqelikdan qochish emas, unga boshqacha nazar tashlash imkoniyatidir.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. Morrison matnida folkloriy xotira tarixiy tajribani qayta anglashning bir qismiga aylanadi; Linkda esa g‘ayrioddiylik bugungi kundalik muhitning ichki beqarorligini sezdiradi.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. Morrison matnida folkloriy xotira tarixiy tajribani qayta anglashning bir qismiga aylanadi; Linkda esa g‘ayrioddiylik bugungi kundalik muhitning ichki beqarorligini sezdiradi.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. Morrison matnida folkloriy xotira tarixiy tajribani qayta anglashning bir qismiga aylanadi; Linkda esa g‘ayrioddiylik bugungi kundalik muhitning ichki beqarorligini sezdiradi.

Psixologik talqinni matndan tashqari tayyor tashxisga aylantirmaslik kerak. Adabiy tahlil uchun muhim mezonlar — ramzning paydo bo‘lish joyi, takrorlanish tartibi, personajlar unga bergan ma’no va hikoyaning yakuniy ochiqligidir. Ushbu mezonlar folkloriy unsurning individual tajribaga qanday moslashishini ko‘rsatadi.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. Psixologik talqinni matndan tashqari tayyor tashxisga aylantirmaslik kerak.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. Psixologik talqinni matndan tashqari tayyor tashxisga aylantirmaslik kerak.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. Psixologik talqinni matndan tashqari tayyor tashxisga aylantirmaslik kerak.

Folklor motivining zamonaviy psixologik vazifasi qo‘rquv yoki xotirani bevosita nomlashdan ko‘ra, ularni o‘quvchi tomonidan seziladigan poetik tuzilishga aylantirishdir. “Beloved” va “Stone Animals”ning qiyosi folklor an’anasi turli tarixiy hamda oilaviy kontekstlarda yangicha ishlashini namoyon etadi.

Bu holatda badiiy belgi o‘quvchining dastlabki kutishini o‘zgartiradi: tashqi voqea ichki munosabatlarni ko‘rish usuliga aylanadi. Tahlilda aynan shu siljishni kuzatish zarur. Folklor motivining zamonaviy psixologik vazifasi qo‘rquv yoki xotirani bevosita nomlashdan ko‘ra, ularni o‘quvchi tomonidan seziladigan poetik tuzilishga aylantirishdir.

Kompozitsiya nuqtayi nazaridan motivning birinchi paydo bo‘lishi bilan keyingi qaytishi bir xil emas. Ikkinchi uchrashuvda qahramon ham, o‘quvchi ham oldingi tajriba bilan yangi ma’noni solishtiradi. Folklor motivining zamonaviy psixologik vazifasi qo‘rquv yoki xotirani bevosita nomlashdan ko‘ra, ularni o‘quvchi tomonidan seziladigan poetik tuzilishga aylantirishdir.

Shu sababli asardagi an’anaviy belgi tayyor ramziy lug‘at asosida emas, o‘z konteksti ichida talqin qilinadi. Qahramonlarning munosabati o‘zgargan sari belgining hissiy ohangi ham yangilanadi. Folklor motivining zamonaviy psixologik vazifasi qo‘rquv yoki xotirani bevosita nomlashdan ko‘ra, ularni o‘quvchi tomonidan seziladigan poetik tuzilishga aylantirishdir.

Amaliy tavsiyalar

Badiiy matnlarni tahlil qilishda folklor motivini alohida belgi sifatida emas, uning qahramon ruhiyatiga ta’siri, takrorlanish o‘rni va hikoya yakunidagi semantik o‘zgarishi bilan birgalikda o‘rganish tavsiya etiladi. Dars jarayonida motivning dastlabki va so‘nggi vazifalarini solishtiruvchi jadvaldan foydalanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Propp V. Morphology of the Folktale. Austin: University of Texas Press, 1968.
2. Morrison T. Beloved. New York: Alfred A. Knopf, 1987.
3. Link K. Magic for Beginners. Northampton: Small Beer Press, 2005.
4. Machado C. M. Her Body and Other Parties. Minneapolis: Graywolf Press, 2017.
5. Carter A. The Bloody Chamber and Other Stories. London: Gollancz, 1979.